

NÓGRÁD MEGYE ZÖLDSÉGTERMESZTÉSÉNEK FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI*

LÁSZLÓFFI ANTAL

Zöldségtermesztési Kutatóintézet Kutatóállomása, Selyp-Újmajor

Azt a megtisztelő feladatot kaptam a MTA Kertészeti Bizottságtól, hogy ezen a tanácskozáson korreferátum keretében megyénk zöldségtermesztési helyzetét, problémáit a kutató szemével vizsgáljam. Keressem azokat az adottságokat, vagy ha van, ellentmondásokat, amelyek előmozdíthatják a zöldségtermesztés lehetőségeit, ennek megfelelően a lakosság zöldségfélével való folyamatos ellátását, összefoglalva a megye zöldségtermesztésének minőségi és mennyiségi fejlesztési lehetőségeit.

Ismeretes, hogy megyénk fekvési adottságainál, és időjárási viszonyainál fogva nem a legideálisabb a zöldségtermesztésre.

Ezen kedvezőtlen adottságok-körülmények ellenére a zöldségfélékkel való ellátottságot vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy sem a termesztés, sem az ellátottság nem mondható rossznak, de kétségtelen tény, hogy eredményeink a kedvezőbb adottságú megyékhez képest elmaradnak és a költségeink is magasabbak.

Kutatóállomásunk a megye déli részén van, Újmajorban. E megyében élünk, a problémákat magunkénak érezve kértük a megyei tanácsot, tegye lehetővé, hogy a zöldségtermesztés kérdését teljes vertikumában vizsgálhassuk.

Vizsgálataink során megkerestünk minden járási hivatalt, néhány, a zöldségtermesztésben résztvevő termelősövetkezetet, az áfész-ek által szervezett és koordinált néhány szakcsoportot, és szakcsoporttagot.

A megye adottságainál fogva a múltban, ma és a jövőben és a korai zöldségfélékből behozatalra szorul addig, amíg a szabadföldi termények piacra nem kerülnek. A szabadföldi zöldségtermesztésben viszont önellátónak mondható, sőt 4 konzervgyár részére történik itt termeltetés, mely 7—8000 vagon áru kivitelét jelenti a megyéből. — A zöldségbehozatal viszont csak 200—250 vagon körül mozog, e tény nem mondható kedvezőtlennek.

Régi hagyomány már, hogy a hevesi, jázsági termelők főleg Salgótarján piacán, de más községekben is megjelennek korai és egyéb zöldségféléikkel, ez a tény a folyamatos ellátás szempontjából pozitív.

*Nógrád megyei Akadémiai Kertészeti Napon elhangzott korreferátum. Balassagyarmat, 1978. június 2.

A korai zöldségfélékkel való ellátáshoz hozzásegít a pásztoi tsz és az áfész szakcsoportok fólia alatti termesztése is, melyek évről-évre növekvő tendenciát mutatnak, bár az értékesítési lehetőségek sajnos, nem ellentmondás nélküliek.

A termesztési kedv fenntartása, vagy éppen fokozása céljából meg kellene vizsgálni a termelők által sérelmezett, szerintük igen magas értékesítési árús kérdését, de javítani kellene a termelők — értékesítési vállalatok koordinációján is.

Ellátatlansággal kisebb településeken találkozhatunk, ez azonban nem a zöldáru hiányának kérdése, hanem a nem megfelelő árueelosztás eredménye.

A zöldségtermesztésben résztvevő szektorokat vizsgálva a következőket tapasztaltuk:

1. az állami gazdaságok, bár régebben foglalkoztak zöldségtermesztéssel, ma nem termesztenek,
2. a tervfeladatokat nagyobb részben a termelőszövetkezetek, kis részben az áfész szakcsoportok teljesítik.

A termelőszövetkezetekben évről-évre kevesebb a zöldségtermesztésben alkalmazható kézi munkaerő, az előregedés fokozódik, a termesztés egyre több problémát okoz.

Az áfész-ek által koordinált szakcsoportok tevékenysége évről-évre fokozódik, azonban szervezettségük további fejlesztést igényel. A szakcsoportok létszáma növekszik, termesztésük erősen egyéni, amely a munka végzését tekintve pozitív, de az árutermesztés tervezését tekintve az áfész-nek sok gondot ad.

A megye összes zöldségtermesztési területe 1200—1300 hektár között mozog, amelyből a konzervipar részére 700 ha-on zöldborsót, 237 ha-on uborkát termesztenek, fontos még a 79 ha-on történő kobakosok és 60 ha-on történő káposztafélék termesztése. A többi terület megoszlik egyéb zöldségfélék között.

A szervezett termesztést kiegészíti, bár tervszerűtlenül, a házikertek tevékenysége, mely azáltal nyújt segítséget az ellátásban, hogy a központi árukapot nem veszi igénybe, sőt néha zöldárujukkal a piacokon is megjelennek.

A zöldségtermesztés speciális gépesítésének, és az ennek megfelelő termesztéskoncentrációnak csak a megye három ipari zöldborsót termelő termelőszövetkezetében vannak meg az adottságai. A megye többi részén speciális gépesítésre, koncentrációra lehetőség nincs. A termesztés a mezőgazdaságban alkalmazott egyéb gépekkel, és kézi munkaerővel történik.

A kézi munkaerőre alapozott hagyományos termőtájak a kiöregedés, valamint a megváltozott termesztési viszonyok folytán átalakultak.

Bár a megyét egy határfolyó az Ipoly érinti, keresztül folyik rajta a Zagyva, sajnálatos körülmények folytán zöldségfélék öntözésére nem vehetők figyelembe. Az egyéb öntözési lehetőségek pedig olyanok, hogy azokat csak a takarmány termesztésre alkalmazhatják.

Röviden vázolva a megyénk zöldségtermesztési adottságait és lehetőségeit, megvitatás céljából néhány fejlesztési javaslatot tesztek:

1. Területi fejlesztést a megye nem tervezhet. 1975-höz viszonyítva a területi fejlesztés 14%-os, és ez a fejlesztés felső határa. Területi fejlesztésként az állami gazdaságok bekapcsolódása jöhetne tekintetbe, ennek tervezése, eldöntése megyén kívüli feladat.

2. Szintén területi kérdés, mely mértékben ugyan kisebb volumenű, de az eredményeiben nagyobb lehet: jó lenne ha a tanácsok megvizsgálnák az elhagyott vagy parlag területeket, és azokat városi lakosoknak adnák át rövidebb-hosszabb használatra, akik szívesen termelnének kiscellákon zöldségféléket.

3. Igen fontos lenne az átlagtermés emelésének kérdése, mely egyben alapfeltétele a rentábilis termesztésnek.

E kérdésnél új, fejlesztett technológiák, új fajták ismerete, bevezetése lenne szükséges. Igénybe kell venni a kutatási és oktatási intézmények szakmai segítségét. Erre példa is van már: a Gyöngyösi Főiskolai Kar Zöldségtermesztési Tanszéke téli oktatást, szaktanácsadást tart a pásztoi áfész szakcsoport részére.

4. Két zöldségféle termesztése továbbfejleszthető: az egyik az uborka, a másik a zöldborsó, mindkét növényféléseget a konzervgyárak szívesen termeltetik.

5. A szakcsoportok évről-évre fejlődnek mennyiségileg, a minőségi fejlődést megfelelő szervezéssel elő kell segíteni.

A szakcsoportok tagjai részben idős, nyugdíjas emberek, részben pedig olyan dolgozók, akik egyéb munkájuk után végzik a zöldségtermesztést. Segítségüket célozná a kiszélesítés megoldása. Ma a kiszélesítés igen nehezen szervezhető be az alkatrész ellátásuk is megoldatlan. Fel kell vetni, — hiszen az országos igény nagy és az import akadozik — vajon nem lenne-e ésszerű a már megkezdett, de elakadt hazai kiszélesítéssel a problémát megoldani.

6. A szakcsoportok fejlesztését jelentené egy olyan irányú koncentráció, amely során szabadföldi zöldségféléket nagy, mezőgazdasági gépek alkalmazásával termesztene. A szakcsoport tagokra és családtagjaikra az áru előkészítése — szedése — csomagolása maradna, mely nem gépesíthető és kézi munkai igényes. Ezekre már van példa a megyében a sőt olyanra is, hogy a tsz segíti a szakcsoportot gépesítéssel, vagy rendelkezésre bocsájt kisebb területet zöldségtermesztésre. Meg kellene nézni ezeket a lehetőségeket is, szélesíthetők-e.

Nem a területi, hanem a minőségi termesztést kellene előtérbe helyezni, keresni azokat az együttműködési lehetőségeket, amely az akadályok elhárításában segítenek, de vigyázni arra, hogy a termelői kedvet el ne vegyűk, inkább fokozzuk.

Régi tapasztalat már, hogy egy-egy bőtermés az árak esésével jár, mely

az adott zöldségfélék termelői kedvét csökkenti. Megfelelő koordinációval, tervszerűséggel ezek a hullámvölgyek elkerülhetők.

Korreferátumomat oly értelmű vitaindítónak szántam, hogy a kutató szemével rámutassak a lehetőségekre, de a megoldásban is segítséget kívánok adni, amikor intézetünk munkatársai által adandó szakmai tanácsait felajánlom.